

СНН

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 9. фебруар 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 6

Све активнија српска заједница у Калазу

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

Прославе и едукација

Са заседања Савета удружења мањинских самоуправа у Печују

О учешћу мањина у градским прославама

Савет удружења мањинских самоуправа у Печују 19. јануара одржао је своје прво овогодишње заседање на којем се првенствено расправљало о програмима и учешћу мањина у прославама Културне престонице Европе 2010. године.

Печуј и његови житељи већ су отпочели припреме за достојно обележавања културе у поменутој години, штавише, према наговештају чланова припремног одбора, до тада ће се свака година посветити темама као што су школство, црква итд. При прославама, локална са-

моуправа града рачуна и на учешће мањина које живе у седишту Жупаније Барање, па је већ раније од народности затражено да и оне поднесу своје концепције на који начин желе да увеличају серију празновања Културне престонице Европе 2010.

Мањине су још почетком децембра поднеле своје планове, а приликом скупа одржаног 19. јануара, којем је председавао Јанош Каблар, председник Савета удружења мањинских самоуправа у Печују поред већ поменутог представници бираних тела народности у граду рас-

прављали су и о Правилнику о спољним пословима града Печуја у којем се неки сегменти односе на мањине.

Детаљнији извештај у вези с тим дао је др Иштван Варга, шеф главног одељења при локалној самоуправи града, који је нагласио да Градоначелнички уред Печуја, тачније Одбор за спољнополитичке односе у свој рад жели да укључи и мањинске самоуправе. У питању је једна функционална сарадња, а Правилник садржи прилог који се односи на техничка питања везана за путовања, финансијски обрачун итд.

Представници мањина су пажљиво послушали излагање господина Варге и изнели своја виђења и питања која се односе на делокруг спољнополитичког саветника. У вези са заступништвом, др Ивица Ђурок, председник Самоуправе Хрвата у Печују предложио је да се у Правилник унесе да и мањинске самоуправе имају право да представљају Градоначелнички уред. Поготово је то важно при сарадњи са побратимљеним и партнерским градовима Печуја. Осим тога, он је подвукао да би у делу „Делокрузи и задаци одбора“ требало тачно прецизирати шта конкретно значи да Одбор координише спољнополитичке делатности везане за мањинске самоуправе.

Др Иштван Варга је подсетио да и Спољнополитичка стратегија града истиче важност укључивања мањинских самоуправа у одржавање и изградњу односа са иностранством. Међутим, проблеми настају приликом путовања печујске делегације побратимљеном или партнерском граду: у том случају, пошто је мањинска самоуправа такозвани спољни орган, члану бираног тела народности не припада дневница. Осим тога, у вези са питањем заступања града, може ли мањинска самоуправа да представља Печуј – одлуку треба да донесе Скупштина. Она је надлежна да модификује постојеће одлуке и прописе Правилни-

ка. Баш зато, Јанош Каблар, председник Савета удружења мањинских самоуправа је иницирао да се Правилник модификује са три допунска предлога који се односе на улогу и делокруг мањинских самоуправа и проширење делокруга спољнополитичког саветника.

У другој тачки дневног реда говорило се о улози мањина у серији прослава поводом празновања културе из аспекта Културне престонице Европе 2010. Печујци су већ отпочели припреме, а то су потврдили и представници мањина који су поднели своје планове. Међу њима се налази и листа предлога Самоуправе Срба у Печују која је понудила заиста богате програме међу којима су изложбе, концерти духовне музике, мањинска конференција о неговању културе народности, очувању идентитета и прекограничној сарадњи, а предвиђа се и приказ културног богатства партнерског града Новог Сада, који подржава свог партнера – град Печуј. Наравно, пројекат Срба у Печују кресе и друге културне занимљивости које ће, уколико се остваре, свакако привући пажњу јавности и увеличати серију програма прославе у престоници Жупаније Барање.

Своје планове у вези са свечаним обележавањем, наравно, поднели су и остали представници мањина који су од Скупштине града Печуја затражили да на једном од скупштинских заседања у првом кварталу буду размотрени и предлози народности везани за прославу Културне престонице Европе 2010. који би се помоћу Скупштине могли препоручити и организационом савету задуженом за достојно обележавање програма Културне престонице Европе 2010. године.

На крају заседања, Јанош Каблар, председник Савета удружења мањинских самоуправа је присутне упознао са радним планом Скупштине града за прво полугодиште, при којем је у вези са учешћем мањина у остваривању ЕКФ пројекта подсетио да ће се скупштинска расправа о овој теми, уврштеној у дневни ред, одржати 20. априла текуће године.

П. М.

Незадовољство због одлуке УРС

У Барањи без програма РТС

Самоуправа Срба у Печују прихватила је план рада за 2006. годину. Мада бирано тело Срба у престоници Жупаније Барање још нема прихваћен буџет за ову годину, ипак, чланови месне СМС су на свом првом овогодишњем заседању одржаном 20. јануара, формалисали своје програмске концепције везане за 2006.

Седницом је председавао Радован Горјанац, председник Самоуправе Срба у Печују, а на дневном реду форума налазиле су се четири тачке: план рада за текућу годину, куповина поклон-пакетића за учеснике светосавске прославе, анализа писма Савета за радиодифузију (ОРТТ) по питању укидања сателитског програма РТС-а од стране печујске Кабловске телевизије УРС, конкурси и „разно“.

У првој тачки дневног реда чланови месне српске мањинске самоуправе су прихватили план рада за текућу годину. Током 2006. очекује се наставак програма започетих крајем прошле године, који се обично остварују последњег петка у месецу. У календару бираног тела Срба у Печују место су нашла разна научно-популарна предавања и књижевне вечери везане за годишњице истакнутих великана српске културе попут Јована Стерије Поповића, Стевана Сремца, наговештено је и обележавање 300. годишњице од смрти патријарха Арсенија III Чарнојевића, кључне личности Велике сеобе Срба, неће изостати ни присећање на познатог композитора Стевана Мокрањца који је преминуо пре 150 година, а свакако и ове године посебна пажња ће се посветити празновању храмовне славе преподобног Симеона Столпника. Прослава патрона печујске српске православне капеле одржаће се у време Фестивала баштине у Печују па ће се Срби у главном граду Жупаније Барање потрудити да овогодишња храмовна слава добије још већи нагласак у животу града.

Печујска Српска мањинска самоуправа у овој години намерава да организује и наступ Српског позоришта у Мађарској, а ту је и одржавање добрих односа са матичном земљом. Ти контакти би се резулти-

рали и гостовањима уметника из Србије. Дакле, програмских иницијатива има доста, питање је само ко ће за њихову реализацију омогућити финансијска средства, односно буџет који ће бити заокружен крајем фебруара или почетком марта.

У сваком случају, Печујци наговештавају богат избор, пре свега из области културе и верског живота. Већ у првом кораку, као и прошле године, чланови мањинске самоуправе су изгласали да се свим извођачима светосавских декламација обезбеде поклон-пакетићи (о светосавској природби у Печују извештај је објављен у прошлом броју СНН).

Како Србе у Печују, тако и остале грађане који су претплатили пакет Кабловске телевизијске мреже УРС, непријатно је погодила једнострана одлука УРС-а о укидању сателитског програма Радио Телевизије Србије. Иако је Самоуправа Срба у Печују у више наврата понудила своју посредничку помоћ како би се постигао договор са РТС-ом, понуђена услуга бираног тела Срба није употребљена и од 15. децембра 2005. године више се не може пратити сателитски програм Радио Телевизије Србије. Баш зато, Печујска српска мањинска самоуправа је своје негодовање и протест упутила на адресу УРС-а. О непријатном случају обавестила је и Уред мањинског омбудсмана, а за помоћ се обратила и Савету за радиодифузију (ОРТТ) који је већ одговорио на писмо српске мањинске самоуправе. Одговору и ставу надлежног савета чланови бираног тела Срба су посветили посебну пажњу а пошто су многи од мештана, гледалаца сателитског програма РТС-а изразили своје негодовање и револт због укидања емитовања на српском језику, Самоуправа Срба у Печују ће настојати да у догледно време нађе решење за овај веома важан проблем.

На самом крају седнице Радован Горјанац, председник бираног тела Срба је истакао важност праћења конкурса и подношења конкурсних пријава, а следеће заседање Самоуправе Срба у овом граду планира се за крај фебруара или почетак марта текуће године.

Предраг Мандић

Овогодишњи планови Срба у Чанаду

Штедњом увећан нови буџет

Имајући у виду да ће из централног буџета добити 640.000 форинти, Самоуправа Срба у Чанаду је на својој првој овогодишњој седници, одржаној 1. фебруара, већ прихватила буџет за 2006.

Пошто је бирано тело Срба у овом поморишком насељу, предвођено председником Емилом Ружићем, штедело и успело да за ову годину тренесе мало више од 400.000 форинти, Чанађани ће у овој текућој години за остваривање својих програма на располагању имати 1.087.000 форинти.

Већ на првом овогодишњем заседању чланови Српске мањинске самоуправе донели су одлуку да финансијски помогну сусрет ученика основних школа у Поморишју где се

предаје српски језик. Домаћин те традиционалне манифестације ће бити управо Чанад. Такође, средства су издвојена и за радове на огради чанадског српског православног гробља.

Говорило се још и о организационим припремама Српско-румунског бала који ће се одржати 25. фебруара, затим о прослави храмовне славе, Ђурђевдана, као и о томе на који начин ће модификовани Закон о мањинама и Изборни закон утицати на формирање Српске мањинске самоуправе у Чанаду, која се у садашњем саставу нада да ће и током овогодишњих избора доћи до оснивања бираног тела Срба у овом насељу.

П. М.

Прича о „НС центру”

Ерогена зона Новог Сада

Сећам се тог питања из бивше Југославије: „А у ком би ти граду највише волео да живиш?” И понуђених одговора: „У Дубровнику, Мостару или у Новом Саду?”

Та места више не постоје. Срушена су заједно са старим мостовима. Онда је неко време владала тишина. Док се дим разишао и људи изашли из склоништа. Свануло је, кажу, ново доба – транзиционо. Оно је, као, много боље. Нови Сад је сад велико градилиште. Можда највеће у Европи. Опоравио се од бомбардовања, добио натраг свој мост „Слободе”, средио старе фасаде, попочао главне улице, кренуо негде, ваљда напред.

Ипак, као да му нешто фали. Ја нисам одавде, али знам како треба да изгледа Град. Није све у стаклу и челику, у позлати и мермеру... У томе, у ствари, и нема ничег. Један прави град, на пример, мора да има трамвај. Нови Сад га је имао, ал' некад давно, у оно време док је још био Град. Што се осталих ствари тиче, све је ту, мање – више. Само што на модерну паланку мирише. Шетам се тако, по центру и уздишем. Кад бих о нечем новом (али што вишег смисла има) могао причу да напишем...

И онда негде у позну јесен, ухватио ћошак од старе Танурдићеве палате и почну да га рендају, реновирају и чисте. Иселе оданде у нигде последњу социјалистичку робну кућу „Углед”, и стану да довлаче Нешто.

Шта ће то бити? У центру центра? На главном градском тргу, којег неки зову „код Милетића”, а неки „код Катедрале”. А неки, мој брале, кажу: „Код Гвозденог човека”. Ко ли је закупио простор у екстра зони, преко пута Градске куће и наслонио уво на жилу куцавицу града? Одговор: „Нико. То Ново-сађанима припада.”

И онда ја брзо одем тамо да видим шта се догађа.

Градско језгро Новог Сада

Причао сам са Загорком Радовић, познатом новинарком и предавачем на култној Новосадској новинарској школи. Она сад ради у Јавном предузећу „Пословни простор”, као помоћник директора за маркетинг. Неће да призна, али чини ми се да је тај „НС центар”, о којем хоћу да вам причам, заправо њена идеја.

Загорка Радовић: Ми смо проценили да нам центар града „рапидно” пропада у патике, бутике и кафиће недефинисаног типа и имена. Зато смо решили да ово што зовемо нулта тачка, или у жаргону пупак града (једну заиста ерогену зону) на неки неки начин сачувамо од тога.

Јавно предузеће „Пословни простор” је регистровано за изнајмљивање пословног простора у граду. Оно, у име Града располаже и управља са неких 200.000 квадратних метара, које рентирају онима који за то имају пара. Али, што би рекао Арсен Дедић, неких ствари има што не рентирају се свима тј. ником.

Загорка Радовић: Наравно да је било заинтересованих, нека страна представништва и слично. Али ми смо хтели да то буде на услузи Граду. Хтели смо да направимо место са великим „М”, пре свега збирних информација о Новом Саду. Овде има доста туристичких организација, али смо мислили да та локација даје шансу да све буде на једном месту.

„НС центар” је, дакле, замишљен као промотивни центар Новог Сада, место где дошљак, туриста, пролазник (али и староседелац) може сазнати све што га занима. Загорка Радовић ми је рекла како је у плану и продаја разних сувенира и ствари везаних за Нови Сад. Проблем је само у томе што ЈП „Пословни простор” није регистрован за трговину.

Загорка Радовић: Надамо се да ће Скупштина Града одобрити тај захтев за регистрацију. Ми радимо већ два месеца и видимо да би ту била једна билетарница за све догађаје у граду и ван града, на пример у

Београду. Онда, рецимо, мате града. Град нема мапу! Ми смо једну пројектовали, али не можемо да је издамо јер нисмо регистровани за ту делатност.

Добро је да за причу не треба нека дозвола. А овде стварно можете чути свашта. Или, како то лепше пише у њиховом проспекту: „НС центар је исто што је за Вељка Петровића Нови Сад: место где се може дознати све што човек жели и мора да сазна о свету и људима”.

Загорка Радовић: Имамо све информације: од оних туристичког типа – где се налази салаи тај и тај, и да ли је отворен Војвођански музеј, преко оног која је аптека дежурна до тога где излечити кућног љубимца, или где је Ротари клуб, како се некад звала Змај Јовина улица... Кад се мало разиграмо, негде до маја месеца, таман кад у граду почну важне манифестације, Стеријино позорје, или Пољопривредни сајам, планирамо да радимо и ноћу.

Оно, међутим, што за нас може бити посебно занимљиво, јесте да се „НС центар” већ огледао у организовању културно-уметничких акција, и да је сасвим отворен за сарадњу тог типа.

Загорка Радовић: Имали смо програме очу Нове године, сваког петка и суботе „Концерт у подне” – доводили младе виолинисте, саксофонисте... Држали смо промоције стрипа, мате Новог Сада и Војводине, представљали књиге...

Њена прва асоцијација на Србе из Мађарске и оно што би њима овде могло да буде занимљиво, био је грађански Нови Сад, Музеј града, време успомена и носталгије, кад су Пешта и Беч били ближи него данас.

Загорка Радовић: Али, то није све. Од нас могу да сазнају и најактуелније и најинтересније ствари о Новом Саду (нешто и на граници трача). Могу да питају шта год хоће, можемо их повезати са људима. Нека ваши читаоци прво дођу на наш сајт (www.nscentar.net) па после и у „НС центар”.

АБВ

Загорка Радовић, уредник програма „НС центра”

Место где се може дознати све о Новом Саду

Нова књига из пера Драгомира Дујмова

Батањци у „Возу савести“

Опресељењу Срба из Мађарске у Краљевину СХС између два светска рата до сада се много говорило и писало, али никада у форми романа. Драгомир Дујмов нас је недавно изненадио једним таквим делом. Његов роман „Воз савести“ у целисти се бави управо том темом. У свом делу био је заокуљен оптацијом становништва Батање. Зашто баш њима?

– Оптација је после Првог светског рата захватила сва српска места у Мађарској. За Батање сам се одлучио зато што су они најгоре прошли и то је најдраматичнији део целе оптације. Инспирацију сам добио пре две године, када је господин Милан Мицић у Мађарској промовисао своју књигу „Одисеја батањских Срба“. Он је њихову животну причу испричао врло аутентично и са великим емоцијама, тако да сам одмах знао да ћу о томе написати роман. Имао сам среће пошто сам тада доста боравио у Батањи, код породице Георгијевић и доста старих израза и легенди чуо сам од сада већ покојног Андрије Георгијевића. Пошто ја не познајем тај батањски аутентични говор, преко анегдота сам хтео да буде присутан у књизи, јер се он иначе губи. Тај језик је специфичан у односу на неке друге српске говоре у Мађарској.

С обзиром да се радио роману са историјском тематиком, на који начин си долазио до података о времену и људима о којима пишеш?

– Осим књиге Милана Мицића, извори су ми биле „Успомене проте Стевана Чампрага“ и разни лексикони. Требао је прикупити много података, као што је на пример историјат пештанских литерарних кафана. Један део радње у роману дешава се у Централу, који се и данас налази на тргу Ференциек. У њему су се сретали српски интелектуалци, ђаци, студенти, о чему пише и Вељко Петровић у својим мемоарима. Радњу романа нисам хтео да започнем у Батањи, јер би то било сувише скучено. Хтео сам да опишем ситуацију у Аустроугарској пре Првог светског рата и било је логично да кренем из Пеште. Затим се радња сели у паланку, Батању.

Читаоци је на тренутке врло тешко да разлучи шта је у роману документарно, а шта литерарно. Где су у њему границе фикције и стварности?

– Написао сам на причу о убиству владике Лукијана Богдановића, о чему се јако мало зна. Онда сам се заинтересовао ко је он био и како је страдао, тако да је тај први део романа углавном документарног карактера. Цео роман је мешавина измишљених ликова, фикције, и историјских личности с почетка двадесетог века. Дао сам један приказ Будимпеште, а затим и расположење наших људи након тог страшног убиства. Име главног јунака романа, Живе Радосава је симболично. Радосав је старо, архаично презиме из Батање које у себи носи и радосну поруку, а Жива симболизује живот, човека који се не да него жели да ус-

пе. Он је фотограф, дакле не обичан човек, ратар, него неко ко има у себи нешто уметничко и ко жели да ствара. После опште конфузије у Пешти почетком Првог светског рата он се враћа у Батању, а затим одлази на фронт, у Галицију. Жива Радосав је измишљени лик, а све што се догађало на фронту речи су мога прадеде са очеве стране, који је био аустроугарски војник. И неки ликови који се јављају у том делу романа су били његови познаници. У роман сам убацио, рецимо, и једно аутентично писмо са фронта које је артиљерац Марко Костаљић упутио својој Аници у Сантово. Има ту још истинитих ликова, као што је чика Степа Поповић, који је дуго година био први човек Текелијанума, затим свештеник Пандуровић из Батање, а у једном моменту се појављује и Милош Црњански. Дакле, све је мешавина фикције и стварних догађаја.

Да ли је фотограф случајно главни лик у оба твоја романа?

– И сам сам размишљао зашто баш фотограф. Вероватно зато што је он мобилан, није везан за неки ограничен простор, у могућности је да се креће док ствара. У исто време, он је сведок важних и занимљивих догађаја, које покуша да отме од пролазности. Он, нажалост, на крају напушта Европу и увиђа да су Батањци и већина осталих који су оптирала били играчке у рукама судбине и у великом политичким играма након Тријанона. Срби из Батање су, рецимо, годину дана живели у вагонима, у Футогу, јер се држава Срба Хрвата и Словенаца тек формирала и у њој је било хаотично стање. Краљевини очигледно нису били много важни јер је морала да решава важнија административна питања, а њих је на крају послала у Македонију, која је непосредно пре тога још била Турска. То је у поређењу са тадашњом Аустроугарском била сасвим другачија средина по менталитету, обичајима и условима за живот, а већина становништва је била пробугарски оријентисана. Био је то неплодан, безводни и маларични крај у којем су они масовно обележавали и умирали. Како Милан Мицић пише у својој књизи, дневно је било и по десетак сахрана. Осим маларије било је и колере и других болести. Све је то било стравично и на крају су Батањци одлучили да побегну на север, у Војводину. Живу Радосава није занимала земља, па је решио да настави да се бави уметношћу другде, ван Европе, и укрцава се на брод за Америку.

У твом делу је доминантан појам непривађања сународника пристиглих из других крајева, од стране староседелца. Сведоци смо да је ова појава присутна и данас, где год има Срба. Да ли је, по твом миш-

**Драгомир
Дујмов**

**Воз
савести**

љењу, то карактеристика само нашег народа и који су њени узроци?

– Не бих рекао да је то само српска особина, али је свакако присутна код нас. Пречани и Геце се спомињу још од Вука Караџића па наовамо. Једни су били „Швабе“, други су били „Турци“ и тако даље. Те поделе су увек биле присутне, а има их и данас. Оне су карактеристичне и за Мађаре, јер се у Мађарској не прихватају на одговарајући начин њихови сународници из Војводине или Ердеља. Међутим, непривађање припадника сопствене нације из других крајева је веома изражено код Срба. Увек се преувеличавају разлике, уместо да се најпре тражи оно што је заједничко. Мислим да је у питању осећање угрожености од новопридошлица, страх од конкуренције, од непознатог. То је нажалост типично за наш народ.

Да ли Нова Батања још постоји и где су завршили они који су је напустили?

– Колико знам из разговора са Миланом Мицићем, она више не постоји. Батањци су отуда буквално побегли на север и раштркали су се по Војводини. Једино су тамо остали неки доброволци из Босне, из Лике, али када је уследила бугарска окупација, и они су отишли. Тај промашени пројекат је коштао неколико стотина људских живота.

Колико је трајала припрема за писање ове књиге, имајући у виду да она садржи обиље историјских детаља које је требало проучити?

– Имао сам срећу да сам у току

писања наишао на неке податке и уносио их у роман. Нисам сео у неку библиотеку и сакупио брдо података, него сам ишао од поглавља до поглавља. Све што ме је занимало о локацији или личности о којој сам у том тренутку писао, то сам тада проналазио и уносио у роман. Читао сам и доста литературе. Имао сам срећу да се код породице Георгијевић нашло много података из локалних часописа које сам користио, а користила су ми и усмена предања.

Шта се тренутно дешава у твојој списатељској радионици?

– Управо пишем о јединственој појави преласка из католицизма у православље која се догодила у Сантову 12. марта 1899. године. Та тема до сада није обрађена у форми романа, као што, колико ја знам не постоји ни роман о оптацији. Једино је Предраг Степановић написао свој роман у вези оптације, али мислим да је „Воз савести“ први роман о самом чину оптирања од почетка до краја. Тако је и са променом вере у Сантову. За време Марије Терезије многи православци су били принуђени да пређу у католике, или у Босни да пређу у ислам, али је сантовачки случај једини где се из католицизма самовољно прелазило у православље. Наравно, то није био верски, већ национални покрет, због језичке дискриминације у сантовачкој католичкој цркви.

Д. Ј.

Из штампе је изашао роман СНН-овог новинара Драгана Јаковљевића

Док сам се присећао шта се у ком тренутку збивало са мном и мојим несталим пасошем, око мене више није било скоро никога. Последњи путници су журно улазили у утробу авиона. Брзо сам покупио са пода све што сам претходно истресао из ранца и потрчао натраг, према улазним вратима. Кроз главу ми је пролетела помисао да би врата и испред и иза мене могла да се затворе, а ја останем у том цреву које је спајало зграду аеродрома *Ферихеј* са летилицом. Претпоставка да је тако нешто немогуће због строге контроле, није ме умирила.

Притрчао сам вратима крај којих су неки минут раније остали Марта и њен муж. На моју срећу, и даље су стајали тамо и расправљали се са службеником. То ми је био довољан доказ да авион неће отићи без мене и би ми мало лакше.

– Молим вас помозите! – прекинуо сам њихову расправу и скоро им се срушио пред ноге.

Ућутали су и радознало ме погледали.

– Да ли је неко видео мој пасош?!

Све троје су ме нетремице гледали неколико секунди, а онда су супружници, као да ништа нису чули, наставили да се препиру међу собом око кофера. Човек у униформи више није знао коме пре да се обрати. Вероватно дајући времена својим саговорницима да се коначно усагласе, без имало узбуђења ме је упитао:

– А како сте, господине, доспели овамо без пасоша?

Знао сам да му је желудац поигравао, али то није показивао. Сигурно смо му изгледали као потпуни чудаци: они који су све дотадашње контроле успели да прођу са недозвољеним бројем ташни и ја који сам исте те контроле, по његовом убеђењу, прошао без ичега, па и без пасоша.

Рекао сам да сам га имао на пасошкој контроли, али да се не сећам шта се после догодило са њим.

– Како се не сећате? С ким сте разговарали, ко је био у вашој непосредној близини?

– Били су... господин и госпођа – рекао сам крајње бојажљиво и показао главом на Марту и њеног мужа.

Они су прекинули разговор и погледали ме запрепашћено. На Мартином лицу била је гримаса коју обично прави дама када према њој почну да се опходе као према лакој роби.

– Молим вас, отворите кофере! – наредио им је контролор.

Није помогло моје уверавање, како тиме што сам рекао, нисам мислио да су ми они украли исправу.

– Још смо и лопови! – проговорила је Марта кроз зубе и почела да се окреће око себе, размишљајући који кофер најпре да отвори.

После службениковог упозорења да то ураде што пре, почела су одвезивања, раскопчавања и раширавања. Марта је при томе сломила нокат на малом прету и мучки ме погледала.

Знао сам да узалуд губимо време. Разгледао сам по чекаоници у нади да ћу ту свештицу која је због свега што се на Балкану дешавало, готово свуда била непопуларна али мени у том тренутку врло драгоцене, угледати шутнуту у неки угао. Пар је отворио и последњу преграду и сва дупла дна на својим торбама и коферима, а да при томе унутра нисмо видели ништа сем туцета Мартиних гаћица, два-три мушка унтрџигера, једног бокса цигарета, шминке и једног сивог женског шешира.

– Само, немојте нас да кривите ако авион заkasни са полетањем! – рекла је увређено путница.

Лактом је дала знак мужу да се лати затварања кофера.

– Као да нама треба неки тамо... шугави пасош – додао је овај, не успевајући поуздано да процени порекло мог немађарског изговора. Затим су обоје прионули на посао.

Униформисани и ја се немоћно погледасмо и још који тренутак прошарасмо погледима наоколо.

– А онај најмањи кофер, њега нисте отворили? – обратио се прекорно Мартином мужу.

– То није наше, не занима нас! – одговорила је Марта уместо њега.

Глас јој је поново био детињаст, али овога пута инацијски.

Џезвар (Одломак)

– Како није ваше? Па овде више никога нема! – у контролоровом гласу се осећала узнемиреност.

Брачни пар је у глас поновио да то није њихово.

По брзини којом је чиновник извадио мобилни телефон схватио да ситуација у коју смо упали није безазлена. Окренуо нам је леђа и почео да говори тихо и врло брзо. Слутећи шта се дешава, нас троје, који смо се до тада једва гледали, разменисмо погледе пуне неке чудне солидарности. Исте такве ваљда један другом упућују осуђеници док чекају на групно вешање.

– Узмите своје ствари и пођите за мном! – рекао је цариник и кренуо темпом који је било врло тешко пратити.

Док смо се пробијали кроз масу путника и при томе једва уочавали свог водича, преко разгласа се огласила умиљата спикерка. Глас јој је био још тањи и љубазнији. Узбрзо нам је постало јасно због чега.

– Молимо путнике који још нису ушли у своје авионе или их управо очекују, да полако крену у супротном правцу, према излазима из зграде – поновила је три пута не мењајући интонацију.

Затим је додала да ће зграда из безбедносних разлога привремено бити испражњена и да ће авиони који су примили један део путника бити на извесно време удаљени од објекта. Дотадашња тиха ларма у унутрашњости зграде аеродрома *Ферихеј* се изненада претворила у галаму. Људи су дозивали једни друге, трчали ка најближим излазима, гласно се распитивали куда воде лифтови, сапитали се о сопствене ноге. Ипак, та блага пометња, мада неизбежна, могла се контролисати и усмеравати прецизним упутствима која су долазила са разгласа. Гласови су на више језика објашњавали како нема потребе за паником и како су дојаве о опасности у згради и до сада биле честе и, срећом, увек лажне.

Нас четворо смо, међутим, знали да то овога пута није баш тако. Тај ничији кофер, примећен случајно испред излаза ка авиону био је много опаснији од телефонске дојаве.

У свој тој гужви, моји сапутници, контролор и ја смо успели да се међусобно не изгубимо. Нас је за службеника везало сазнање да ћемо без његове

помоћи тешко моћи у авион, а можда и на слободу. Он је, пак, нас држао на оку како би нас својим шефовима вероватно представио као умешане у оно што се догодило пред улазом у авион. У најбољем случају – као сведоке.

Ни сам нисам могао да проценим колико смо тако ходали. У једном тренутку око нас више није било никога, али нам без обзира на то, брзина којом се кретао наш водич по лавиринту ходника није дозвољавала да успоримо темпо. Више нисам знао где смо. Из погледа мојих двоје сапутника видео сам да ни они нису били сигурни да ли смо и даље у аеродромској згради, или су нас ходници одвели некуда изван ње. Све је било од угланцаног камена и метала, чисто до стерилности и са превеликом дозом освеживача простора. Ваздух су у ходнике упумпавали снажни клима уређаји.

Пред нама је био велики знак питања: нисмо знали да ли смо оптужени или ми тужимо некога, да ли за човеком из обезбеђења идемо као будући сужњи или жртве и јесмо ли можда већ осуђени, без суђења. Да нас овај човек са собом не води само да би нас удаљио од могуће опасности у згради, било је сасвим јасно. Повремено сам затварао очи и пожелело да и ову и све остале зиме проведем у хладној, магловитој и фебруарски блузгавој Пешти. Жеља за било каквим путовањем нагло је ишчезавала из свих можданих ћелија.

Из наступа очаја, тргао ме је Мартин врисак:

– Јао, најбећајемо! Све ће нас побити! – узвикнула је и леђима се наслонила на зид.

Око нас је све почело да се тресе и бруји, а учинило ми се да сам у даљини чуо и експлозију.

– Лезите, лезите! – повикао је њен муж и бацио се на под. Бацила се потом и она, а после краћег оклевања и ја. Главу сам покрио ранцем, а Марта своју шеширом. Лежали смо тако, ни сами не знајући шта да очекујемо. Били смо спремни на све.

Једним оком сам тражио вођу овог узбудљивог путовања, али га нисам пронашао. Испред нас је била нова раскрсница ходника у којој је нестао, уверен да га пратимо у стопу. Моји сапутници су, не подижући главе, почели да се довикују. Као да читају сопствене тестаменте, саопштавали су једно другом где је кључ од овога, где од онога, коме су дали новац на позајмицу и шта ће рећи деци онај ко преживи. Окружен разбацианим коферима, ослушкивао сам шта се дешава и трудио се да препознам звуке који су долазили изнад нас и са стране.

Када се бука полако стишала, покушавали смо да ослушнемо има ли људских гласова. Нисмо их чули. Нисмо ваљда остали једини живи у овој вукојбини, помислих.

– Нико се не чује – рекао је Мартин муж. Очигледно смо сви мислили исто.

После неколико тренутака, из дубине лавиринта зачуо се мушки глас. Ехо се разлегао гласније и језивије од оног на железничкој станици Келети:

– Шта радите доле? Исусе! – истрачо је наш не баш успешни водич и обема рукама се ухватио за главу. – Каква је ово будалаштина?!

Као деци ухваћеној у краји јагода, било нам је јасно једино да то што смо урадили није требало да учинимо. Полако смо устајали не знајући у чему смо погрешили када напољу већ све тутњи и пуца.

– О боже, какви људи... За мном! – наредио је службеник и ми се, као регрути, поново нађосмо у колони. Овога пута је вођа био нешто спорiji. Ваљда више није желео да ризикује.

Марта је натоварила мужа коферима, хладила се нервозно шеширом и упорно покушавала да објасни како је наше заузимање лежећих положаја у ходнику била једина могућа реакција после сазнања да смо нападнути.

– Напали су вас путнички авиони! – рекао је прекорно чиновник и не заустављајући се, преко рамена нас колективно одмерио погледом. – Господе, део писте за слетање је управо изнад вас. Ваљда сте пре овог глуширања могли да имате на уму да се налазите на аеродрому!

Сви сависмо главе.

– Какав блам! Али како смо могли да знамо... – почела је Марта и стала. Заколутала је очима и из све снаге се исплазила контролору иза леђа. Затим је вратила шешир на главу и потпуно заклонила лице његовим ободом.

Крај романа

Откриће Балкана

Пресек преовлађујућих ставова и расположења у одређеним круговима на Западу, кад је у питању будућност Косова

У Тајмсовом књижевном додатку (ТЛС) од 13. јануара изишао је приказ три нове књиге које се баве судбином Косова. Рецензент Чарлс Кинг се осврће на „Мреже демократије” Ане Холухан, „Косова-експрес” Џејмса Петифера и „Трку сударања” Цона Нориса. Једна књига је изишла у Енглеској, а две у Америци.

Чланак је занимљив као нехотичан пресек преовлађујућих ставова и расположења у одређеним круговима на Западу, кад је у питању будућност Косова.

Што се независности тиче, каже Кинг, „не поставља се питање да ли, него како и када.”

Чланкописац напомиње да је рат за независност једне готово нације (nearly nation) „добитан уз помоћ НАТО-а”.

Радило се, значи, ипак о рату. Било нас је који смо мислили да је интервенција изведена зарад спречавања хуманитарне катастрофе...

Цон Морис, саветник за везе америчког званичника Талбота, још је недвосмисленији у отклањању правих побуда и циљева. У својој књизи успомена он признаје да су преговори у Рамбуру били намештаљка (a set-up), унапред усмерени на неуспех, „да би се добио повод за бомбардовање.”

На корицама Норисове књиге, иначе, није дата мапа Косова, него Чеченије и Дагестана, што указује

„на шире размере које решење косовског питања у себи носи”.

Попут косовских Албанаца, закључује приказивач, сепесионисти Источне Европе су „добили своје ратове за национално ослобођење. Сада ће се, пак, од њих тражити да буду великодушни у победи, да омогуће повратак расељених лица, да изграде отворене и уистину репрезентативне установе (...) Самоопредељење је, коначно, исто толико свето начело као и оно о стабилности граница.”

На Косову, не и у Алстеру...

Све мање-више познате ствари...

Једина новост у Кинговом чланку је семантичке природе. Косово је и даље Косова (са нагласком на другом слогу, истиче писац), али његови житељи нису више Косовари, како су их њихови ослободиоци у почетку звали. Они су прекрштени у косоварске Албанце. Именица је склизнула међу придеве, где мање пара слух.

Може се претпоставити да је, у откривању Балкана, аутор сазнао и нешто о етимологији речи Косово. Можда је схватио да је неупутно припаднике nearly nation називати према српском имену једне птице. Утолико негодније што су људи с Косова одувек носили једно лепо име и не потиче од косе.

Учење је дуг и сложен процес. Најчешће се одвија у фазама. Треба очекивати да ће, у следећој фази, Кинг и његови пријатељи открити да на Балкану већ постоји једна држава у којој живе Албанци.

Милован Данојлић
(„Политика”)

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Електронска срећа

Сигурно се сећаш како смо, као деца, добијали нека срцепарајућа писма од познатих и непознатих, уз молбе да их одмах умножимо у више примерака и проследимо даље. Испод су обично следила упозорења шта ће нам се десити ако не поступимо према приложеном упутству. И сва су била по ткрепљена најјрњим примерима. Из њих је произлазило да је мало ко од оних који су писмо бацили у смеће остао у животу. Наравно да никоме од нас није падало на памет да проверава да ли је нека Памела са Флориде због тога заиста пала у бунар и је ли сироту Самараху из Бомбаја прегазно сопствени слон, како је тамо стајало. За сваки случај, брзо смо преписивали садржај писма у неколико примерака и слали их пријатељима и познаницима. Рок је увек био врло кратак. Обично само три дана, на нас је оног трећег већ хватала паника – шта ако не стигнемо на пошту до краја радног времена. Бунара и слонова није било близину, али су шахте, клизавице и коре од банана вребале са свих страна. Ризик се никако не би исплатио, а много касније дошло ми је у главу да би он за пошту био права пропаст. Не сећам се колико су тада коштали конверти и маркице, али кад се све стави на папир, испада да је то био један од најнаивнијих, али најуноснијих послова за домаћу и светске поште.

Али пошто ниједна није горела до зоре, тако је и класична пошта морала да устукне пред најездом електронике, а имејлови и СМС поруке скоро потпуно заменили папирнату преписку. Једна од ретких измишљотина коју су интернет оператери и власници мрежа мобилне телефоније преузели од њихових претходника је досетка коју ти споменух. Кад промет почне да опада, лансирају неколико порука са гоњим садржајем и – форинте за час зазвече. Само што су сурове клетве за непослушне из времена старе споровозне поште сада мало суптилније. Колику ћеши количину среће да заслужиши зависи од броја особа којима пошаљеш поруку, што ће рећи – од промета који направити оператерима. У једној, коју сам јуче добио, каже се овако: до 4 особе – твој живот ће се побољшавати лагано; од 5 до 9 особа – твој живот ће се побољшавати по твом укусу; од 9 до 14 особа – доживећеш најмање пет изненађења у следеће три недеље; 15 и више особа – твој живот ће се побољшати из темеља и све твоје жеље постаће стварност.

Проследих на 16 адреса, шта ћу. Баш да видим.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

„Вуковар: последњи рез”

Приводи се крају рад на документарном филму „Вуковар: последњи рез” по сценарију Драга Хедла, уредника хрватског листа „Ферал трибун”, у режији истакнутог српског документаристе Јанка Баљка, аутора филмова „Видимо се у читуљи” и „Анатомија бола”.

Идеја филма „Вуковар: последњи рез” јесте да се кроз сведочења очевидца вуковарског сукоба гледаоцима препусти суд о догађајима из 1991. године.

Још од настанка идеје за снимање документарног филма о вуковарским страдањима јавила су се опречна мишљења на обе некада зараћене стране.

– Филм изазива полемике зато што се поставља питање зашто се у филму чује друга страна. Мене као новинара интересује и друга страна. Рат није сукоб једне особе са собом, већ је сукоб две стране. Некоме можда неће бити пријатно да чује другу страну, али је чињеница да прича без тога не може бити комплетна. Некоме би лично одговарало да чује само приче вуковарских бранилаца, али зашто да се не чују и српски добровољци – пита Хедл.

Хрватска премијера филма „Вуковар: последњи рез” биће одржана 24. фебруара на Фестивалу документарног филма у Загребу, а српска два дана касније на београдском ФЕСТ-у.

Изабрана дела Петра Лазића

Изабрана дела у пет књига Петра Лазића, ових дана су објављена у издању београдске народне књиге. Ради се о две књиге афоризама – „На зубатом сунцу” и „Царство земаљско”, књизи дејћих афоризама „Мали велики људи”, сатиричној поеми „Опело за мртво море” и

збирци прича „Кратка историја душе”. Лазић је, узгред, први сатиричар који је доживео изабрана дела.

Занимљиво је да би ускоро изабрана дела Петра Лазића, додуше нешто другачијег садржаја, требало да се појаве и на италијанском и француском, што не чуди, будући да је реч о најпревођенијем сатиричару наше матице чија су дела досад преведена на тридесетак језика, док га је Хановерише алгемајне цајтунг поводом изласка једне од књига афоризама на немачком језику назвао највећим живим сатиричарем данашњице. Лазић за крај године најављује друго коло својих изабраних дела – пет књига публицистике.

Уручена награда „Дерета”

Надежда Винавер је добитник традиционалне годишње награде издавачке куће Дерета за приређивачки рад на књизи године „Заноси и пркоси” Станислава Винавера и на свим његовим делима и преводима које је до сада објавио Дерета. Овај издавач је пре петнаест година установио награду за најбоље дело из своје издавачке продукције, за најбољи превод или приређивачки рад. Један од критеријума за доделу награде је утицај појединих књига на читаоце, али и на друштвену и културолошку средину.

Где ће бити Београдска опера

При самом крају протекле године најширу, поготово стваралачку јавност матице узбуркала је изјава градских власти да су одлучили да локација за београдску Оперу буде на обали Дунава, преко пута Ратног острва. Ово је био истовремено и позив позоришних, оперских уметника као и ликовних стваралаца и градителја Београда упућен свим грађанима Србије, да не прихвате одузимање локације и поништавање историјског права да се Опера гради на Тргу Републике, за које су се више од једног века залагале највише умне и стручне главе српске престонице.

..И

ТАЧКА

Необјашњиве смрти и сувишна питања

Током вишевековне ковитлаве историје града Б. веома често се дешавало да неки истакнути или широј јавности мање познати грађани погину изненада, без греха, без икакве доказане кривице, под прилично сумњивим, а неразјашњеним околностима, ко зна зашто и како, можда – говорка се у таквим приликама шапатом – због својих бунтовничких идеја, уверења која су износили јавно или тајно, или просто због тога што су се неопрезно замерили некоме моћнијем од себе, или зато што су нехотице сазнали нешто што нису требали да сазнају, или су били у прогрешно време на погрешном месту па су завршили као колатерална штета, или су, расејани, опхрвани свакодневним бригама, крочили на пешачки прелаз, право под камион који их је прегазно (двапут), или су прошетали по Градском парку па их погодио гром из ведре неба, или их је просто појео мрак без икаквог ваљаног, јавности предоченог разлога – а живот је без њих у граду текао мирно даље, као да се ништа десило није, људи су и даље одлазили на посао, пили кафу, дружили се и заљубљивали, рађали и умирали, а све те необјашњиве смрти су на крају, у недостатку бољег објашњења, приписивали судбини, проглашавали их природном последицом живљења које се нужно завршава умирањем, и нису постављали сувишна питања, јер су сви врло добро знали да су непотребна питања прва на листи најчешћих разлога необјашњивих одлазака на онај свет.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ

Путинов универзални пут

Таман смо почели да се навикамо на једну те исту песму о Косову, која у интерпретацији међународне заједнице отприлике гласи: „време је да платите за све што је радио Милошевић”, кад је прошле недеље из правца Сибира наишао топли талас разумевања. Руски председник Владимир Путин, наиме, упозорио је Свет да би евентуална независност Косова могла да створи опасан преседан у другим деловима планете, укључујући кавкаски регион. „Међународна заједница треба да примењује јединствене, универзалне принципе у решавању међуетничких проблема... Јер, ако, на пример, Косово може да постане независно, зашто не би могла и Абхазија или Јужна Осетија?”, рекао је Путин.

Пре Путинове поруке, специјални изасланик генералног секретара УН за преговоре о статусу Марти Ахтисари пожалио се Кофију Анану на Русе, рекавши му да није задовољан њиховом кооперативношћу у односу на преговоре о статусу Косова. Ахтисари је препоручио да се на Москву изврши притисак у оквиру Контакт групе. Тако су шефови дипломатија Сједињених Америчких Држава, Руске Федерације, Велике Британије, Француске, Немачке и Италије, који су се у Лондону окупиле првенствено због донаторске конференције за Авганистан, време провели у разговорима о Косову и Метохији. Оно што Запад, а пре свега САД, жели да избегне јесте проширивање руског утицаја на пост-совјетском

простору. Зато су сви добро чули Путинову поруку која би могла и овако да се преведе: „Ако Запад настави да инсистира на независности јужне српске покрајине, онда ћемо и ми почети да размишљамо о независности Нагорно Карабаха – јерменске области у Азербједану – или о независности блиске нам Трансдњестрије, која тражи одвајање од Молдавије”. Изгледа да је кап која је прелила Путинову чашу, била изјава Розмари ди Карло, заменице америчког државног подсекретара за европска питања, која је у интервјуу за московски „Коммерсант” рекла да је ситуација на Космету јединствена у свету, да је настала као последица насилног распада Југославије и да се не може применити на решење других „замрзнутих сукоба”. Ди Карлова је за руски дневник објаснила да је „међународна заједница применила мере за стабилизацију ситуације на Косову, јер је Милошевић прекршио резолуције Савета безбедности” и додала да за друге спорне области не постоје резолуције Савета безбедности, па се „косовски модел” не може применити на њих. Непосредно потом, огласио се руски председник, рекавши да би решење за Косово и Метохију морало да буде универзално и да преседани не долазе у обзир.

У Риги, главном граду Летоније, постоји руска „мањина” која чини 60 одсто становништва. Зашто исти принципи не би били примењени и на њих?”, упитао је Путин, објашњавајући зашто Русија инсистира на универзалности принципа за решавање међуетничких проблема. „У противном, принципи који немају универзалан карактер не могу никако бити веродостојни”, закључио је руски председник.

ТЕКУЋА ТРАКА

Тадић и Тачи

Председник Србије Борис Тадић разговарао је у Атини са председником Демократске партије Косова Хашимом Тачијем, на пријему грчког председника Кароласа Папуљаса за лидере партија Социјалистичке интернационале. У кратком сусрету председник Тадић и Тачи су се руковали, а председник Србије пренео је Тачију жаљење што му није било омогућено да прошлог четвртка присуствује сахрани покојног привременог председника Косова Ибрахима Ругове.

Срби на Косову без струје

Неколико стотина Срба протествовало је у Грачаници због вишедневног нередовног снабдевања електричном енергијом. На протесту, под слоганом „Престаните да нас понижавате – пустите нам струју”, затражено је да српска насеља која немају струју и по 20 сати одмах добију електричну енергију. Због вишедневног искључења струје осим домаћинства на територији Космета угрожен је и рад здравствених, образовних и других институција, али и функционисање мобилне телефоније.

Тражи се Карић

Министарство унутрашњих послова Србије расписало је потрагу за Богољубом Карићем, јер се није одазвао позиву полиције, а претходном провером је утврђено да се не налази на кућној адреси. Према саопштењу МУП-а, потрага за главом фамилије Карић расписана је са циљем да се прибаве потребне информације. Карић се преко медија обратио јавности рекавши да се налази у иностранству и да ће након консултација са својим адвокатима одлучити да ли ће се вратити у Србију. Председник „БК групе” није желео да каже где се тачно налази, већ да стално путује – од Црне Горе, Шпаније, Енглеске до Кипра.

Строжији став ЕУ према Куби

Европски парламент сматра да дипломатски пројект ЕУ-Куба није дао резултате и затражио да званични Брисел заузме строжији став према комунистичком режиму у Хавани. Посланици су прошле недеље усвојили Резолуцију у којој оптужују Кубу за недостатак поштовања људских права. У Резолуцији која је усвојена са 560 гласова за и 30 против каже се да досадашњи политички дијалог са Кубом није довео до веће слободе на острву или побољшања билатералних односа и да, према томе, државе чланице ЕУ треба да „одговарајуће реагују”.

Иванов оптужује Запад

Министар одбране Русије Сергеј Иванов заложо се за више међународне сарадње у борби против тероризма, али је оптужио Запад за двоструке стандарде у погледу напада на руске циљеве. „Како можемо да говоримо о ефикасној сарадњи, кад не постоји заједничка дефиниција појма тероризам”, запитао се Иванов током наступа на недавној конференцији посвећеној том проблему. „Напади на војни персонал коалиционих снага у Ираку и даље се беспоговорно дефинишу као тероризам, док се сличне акције екстремиста у Русији обично представљају као борба чеченског народа за слободу и независност”, рекао је Иванов.

Чавес протерао аташеа САД

Председник Венецуеле Уго Чавес је изјавио да ће протерати званичника САД оптуженог за шпијунарање венецуеланских официра. Поморски аташе амбасаде САД Џон Кореа биће приморан да „одмах оде”, рекао је Чавес током говора којим је обележио седам година од доласка на власт. Амерички званичници су саопштили да су оптужбе неосноване, те да је капетан Кореа отпутовао из здравствених разлога и ради одмора.

ОКО ПЛАНЕТЕ

Блер би поново да преговора о Европском уставу

Потребни су практични политичари

Битански премијер Тони Блер изјавио је у прошлонедељном предавању на Универзитету у Оксфорду да је неопходно да Европска унија оживи преговоре о уставу да би се успоставила ефикаснија правила управљања. „Прихватам потребу да се вратимо питањима која се тичу Европског устава. Европска унија од 25 чланова не може данас да функционише на прави начин без правила управљања”, рекао је Блер на поменутом иступању. „Пошто сам провео шест месеци као председавајући ЕУ, добар сам сведок тога”, додао је британски премијер.

Блер је, с друге стране, упозорио да расправа не би требало да се концентрише на активности

Закон о раду поделио Европску унију

Недостатак јасноће у Закону о раду у Европској унији помаже старим чланицама да експлоатишу раднике у новим државама чланицама, изјавио је пољски министар за европске послове Јарослав Пиетрас. „Суочавамо се са хипокризијом до степена да се толерише постојање црног тржишта рада, јер компаније на тај начин надокнађују дефицит у еластичности тржишта рада”, рекао је он. Садашњи закон о раду у ЕУ даје радницима нових држава чланица ограничена права слободе кретања, али Пиетрас сматра да би прецизнији закон помогао да се уклоне баријере које гурају раднике мигранте на црно тржиште.

Италијани све скептичнији према евр

Један од пет Италијана запослених у приватном сектору сматра да је одбацавање евра најбоље решење за економске проблеме у којима се налази Италија, показују најновија истраживања јавног мњења. Пред пролећне изборе заказане за 9. април, антиевро реторика премијера Силвија Берлусконија изгледа да даје резултате у бици са главним ривалом, бившим председником Европске комисије Романом Продијем, који је увео Италију у еврозону, наводи Фајнешел тајмс.

Уније, јер „ако то урадимо, оштетићемо саму визију коју је устав требало да обезбеди”. Блер је затим указао да је сада време за практичне људе, те да лидери ЕУ треба да се усредсреде на економске реформе, безбедност, енергију, одбрану и спољну политику. „Не би требало почети са правилима, већ радије са разлозима због којих су неопходна”.

Говор Тонија Блера био је прво велико иступање поводом европских послова након завршетка мандата Велике Британије као председавајућег ЕУ у децембру. Британско руководство је било оштро критиковано због свог слабог учинка у смислу економских реформи у ЕУ, што је иначе Тони Блер обећавао када је преузео улогу председавајућег у јулу прошле године. Лондон је, такође, био изложен критикама у току дебате о буџету ЕУ, иако је коначно успео да оствари договор између лидера блокова у децембру.

Када је реч о Уставу ЕУ, Блер је одмах након одбацавања уговора на референдумима у Француској и Холандији, ставио планове о референдуму у Великој Британији на лед, док Париз и Хаг не сигнализирају да виде шансу да се тај документ усвоји и у њиховим земљама. Лидери ЕУ су се касније договорили да се процес ратификације заустави до средине 2006.

ЕКО

НОМИЈА

Радован Јелашић о монетарној политици Србије у 2006. години

Све већа флукуација динара

„Пословне банке у Србији одобриле су прошле године 150,9 милијарди динара више кредита него годину дана раније. Практично, сваког месеца било је обезбеђено 12,5 милијарди динара више средстава за кредите. Оно што је притом посебно значајно јесте да је први пут главни извор кредитирања била домаћа штедња, и то она у девизама, а не задуживање банака у иностранству”, рекао је на прошлонеделној конференцији за новинаре у Београду гувернер Народне банке Србије Радован Јелашић.

Уз напомену да је српска привреда показала знаке прегрејане тражње, гувернер је нагласио да је централна банка, нарочито у последњем кварталу прошле године, на све изазове одговорила појачаним мерама рестриктивне монетарне политике чији ће се резултати видети тек у првом кварталу ове године. Према најјавама гувернера јануарска инфлација би требало да буде између 0,5 и 0,7 одсто, а већ најављено поскупљење нафте и лекова могло би да „осигура” инфлацију у фебруару од минимум 0,5 одсто. Набрајајући оно што је из свог домена учинила НБС, Јелашић је посебно апострофирао чињеницу да курс није коришћен као номинално сидро за обарање инфлације објашњавајући да су на вредност динара банке утицале са чак 61 одсто, а НБС са 39.

Спољни дуг премашео 13 милијарди евра

Укупан ниво спољног дуга Србије је у 2005. години порастао за 3,3 милијарде евра и сада износи 13,1 милијарди евра. Међутим, док је јавни спољни дуг увећан за само 500 милиона евра, приватни спољни дуг забележио је скок од

1,7 милијарди, што је и довело до повећања учешћа приватног дуга у укупном задужењу са 32,3 одсто у 2004. на 40,6 одсто у прошлој години.

„Огромна понуда девиза пред новогодишње празнике само је захваљући НБС, која се појавила као купац, спречила да курс склизне испод нивоа од 85,5 динара за евро, као што и сада продајом девиза централна банка спречава далеко брже клизање динара”, каже Јелашић напомињући да ће таква политика бити настављена и у овој години, али да се сви грађани Србије морају навихти на већу флукуацију домаће валуте.

Смањење буџетских расхода највећи изазов

Истичући да је инфлација од 17,7 одсто у 2005. години значајно премашила пројектовану, Диана Драгутиновић, вицегувернер НБС потенцијала је да је прилив капитала од око три милијарде евра највише допринео расту монетарних агрегата па самим тим и агрегатне тражње, упркос томе што је НБС репо операцијама и трајним продајама хартија од вредности стерилисала 18,1 милијарди динара, а подизањем стопе обавезне резерве 96 милијарди динара. „Прилив капитала изнад дефицита платног биланса, а управо нам се то догодило лане, подгрева тражњу и монетарна политика није у стању да сама то питање реши”, тврди Драгутиновић додајући да је улога фискалне политике и даље кључна са становишта инфлације.

Драгутиновић је подсетила да је лане остварен суфицит од 1,9 одсто БДП и додала да се Влада обавезала да целокупан износ прихода изнад планираних, уштеди. Међутим, раст државних депозита од 34 милијарди динара у условима прилива по основу приватизације, донација и задуживања у иностранству од готово 55 милијарди динара значило је упумпавање додатних двадесетак милијарди динара у монетарни сектор. Стога је смањење расхода буџета, по оцени Драгутиновића, највећи изазов за фискалну политику у овој години.

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

Процент од 50 одсто од укупног броја бирача минимум је за изгласавање независности Црне Горе на референдуму и то не би био предмет спорења и извор нестабилности. То је потребно уопште пре што је Венецијанска комисија лишила права изјашњавања на референдуму 260.000 црногорских држављана са пребивалиштем у Србији, уз тешко одрживо образложење да би њихово уношење у спискове у овој фази „могло само да подрије кредибилитет и поузданост бирачких спискова”. Због свих оних који снажно верују у идеју уједињене Европе и њену будућност било би не само добро, већ и неопходно да Европска унија покаже да се европске државе не могу тако лако растурати, а свакако не релативно великом на референдуму. Свака већина мања од апсолутне је не само необјашњива, већ и неприродна.

Војислав Коштуница,
председник Владе Србије

Оцена премијера Србије Војислава Коштунице да је за одлуку о независности Црне Горе потребно више од половине гласова регистрованих бирача политички је некоректна и државнички неозбиљна. Коштуница, као председник странке (ДСС) великосрпске националистичке провентенције, гура свој политички пројект велике Србије поново у први план, и то када се, несумњиво, сви ослобађају наметнуте заблуде зване државна заједница и када политички подељена Црна Гора преговара о извесном референдуму.

Миодраг Вуковић,
функционер црногорске владајуће Демократске партије социјалиста

УГАО ЗА

СМЕХ

Владимир Јефтић

Непослушни бумеранг

Коме једеш из руке, томе гледаш кроз прсте.

Ко рано рани има подочњаке.

Паметнији попушта – живчано.

Ум царује, снага добро дође.

Боље је изгубити тренутак живота, него живот у тренутку.

Коме је циљ близу, тај неће далеко отићи.

Жене су као вино, што су старије све више личе на буре.

Што је стомак већи, видик је мањи.

Ако вам је сувише лако, погледајте боље, можда вам иде низбрдо.

Дајте нам наше, али не тек тестаментом.

Када сам почео да им хватам конце прозвасе ме памучни комбинат.

Ми бисмо хтели оно што ви имате, а ви бисте оно што ми можемо.

Све се враћа, све се отплаћује.

Ми корачамо у истом правцу, али у супротним смеровима.

Некад сам био уображен али сам то превазишао, сада сам савршен.

СРПСКА

ПОШТА

Пензионерски лоби

Одувек сам се питао шта пензионери раде тако рано у градском превозу. И не само у градском, него и међуградском.

Да не говоримо о железници и авио-саобраћају. Као и о воденим токовима. Зашто не уживају у својој редовној пензији и док ова вишемесечно касни лекаре до подне у откупљеним становима? Откуд им та потреба да устају пре првих петлова и својим торбама, цегерима, кесам и сумњивим завежљајима блокирају улазе у аутобусе, установе од јавног значаја, успоравају кретање на трговима и уским улицама...

Ни слутио нисам какав се паклени план крије иза свега тога.

Било ми је потпуно нормално то што наши старији суграђани воле да вире кроз шпиретке, што знају све о свакоме, што помно прате све што се догађа у њиховој месној заједници. Што по логици ствари знају и кретање полицијских органа. Али да се те инфлације сливају на једно место, нисам знао.

И да та њихова неуобичајена даноноћна активност има виши смисао и циљ, такође нисам знао. А тек да нас те науко доброћудне и симпатичне декице и бакице, а у ствари превејане и свим бојама премазане дедурине и бабускере, све време онструци, ометају и удаљују од европских интеграција и „партнерства за мир” – то ми у животу не би пало на памет.

Како сам само могао да заборавим проблеме које смо са најстаријом популацијом имали у време Милошевића? То најоданије и најдисциплинованије бирачко тело на свету представ-

љало је непремостиву препреку демократским снагама чији су симпатизери после бурних ноћи на демонстрацијама на једвите јаде одлазили до биралишта.

Како сам могао да заборавим вербалне дуеле са мојим оцем који је, између осталог, постер са Слободним ликом држао залепљен на бојлеру! Ми смо се и купали са Милошевићем.

Али ко је могао да претпостави да се непријатељско деловање пензионерских нара-запослених формација није угасило на петоктобарским згариштима, да је све ово време тињало и да ће горети и у данима који стоје пред нама?

Врховни савет одбране Србије и Црне Горе најзад је разматрао извештај Војнобезбедносне агенције који се тиче скривања генерала Ратка Младића. У извештају ВБА обухваћен је период од 1997. године до данас и неоспорно утврђено оно што су и врапци знали – да је Генерал борао у војним објектима до 01. 06. 2002. године. Након одласка у пензију, међутим, Младић је морао да напусти војне објекте и оде незнано куда. Али у сарадњи са Безбедносном формативном агенцијом Војнобезбедносне агенција је дошла до података да је – и ту долазимо до запрепаћења – „скривање Ратка Младића изван војних објеката преузео део пензионисаних припадника Војске Републике Српске, уз помоћ пензионисаних припадника Војске Југославије”, као и пензионисаних цивила!

Изађем на улицу и гледам их право у очи. Како се само вешто претварају! Која од ових бака покрива Младића? Који од дека системом подземних јендека глуми вијетнамског партизана?

И шта ће Ратку неки гориле кад га чува читава герила?

АБВ

Радови основаца из Будимпеште

Присећамо се лепих доживљаја

Један дан распуста

Зимски распуст сам провела у Београду. Један дан пре подне ишли смо у Музеј Вука и Доситеја. После посете музеја отишли смо са дедом у биоскоп да гледамо филм „Хари Потер“ четврти део. После смо отишли кући да се мало одморимо. Увече су нас позвали кумови. Моје кумице се зову Јована и Јелена. Јована има осам година, а Јеца има пет година. Пуно смо се забављали и играли. Било нам је

жао што морамо да идемо кући. Јако ми се свидео овај дан.

Ивана Марић, 3. разред

Божјићни распуст

За време распуста сам свако јутро тренирала своје мишиће, тако што сам са својим братом Аленом и сестром Ивом водила псе у шетњу. Бака, Ива и ја смо изабрале јелку и окитиле смо је. Затим смо отишли код деде да прославимо Божић. Под јелком сам нашла

поклоне. Добила сам куцу, привезак и играчку помоћу које сам правила гумене бомбоне. После вечере смо сишли доле и грудвали се. Код баке су ме чекале две лепе књиге. За време распуста ми је било лепо и забавно.

Уна Ковач, 3. разред

Доживљај са распуста

Био је Божић. Окитили смо јелку и чекали госте. Дошли су бака и деда. После је дошао татин и мајин брат. Била сам нестрпљива да сазнам шта сам добила. Добила сам игрицу „Хари Потер“ 4. МР 4, школску торбу, коња, лептира, Барбику, ДВД филм, једну лепу свеску и монопол. Јако сам се радовала. После отварања поклоне јели смо рибљу чорбу и печену рибу коју је спремао тата. Вечера је била јако фина. Честитали смо мами рођендан и јели смо тарту. Кад смо погледали јелку, мачка је већ скоро била на њеном врху. Јадна маца није могла да сиђе и мијаукала је.

Мира Марјановић, 2. разред

Божић, Мира Марјановић, 2. разред

Украшена јелка, Јована Богдановић, 2. разред

Божићне радости, Александра Вечић, 1. разред

Мој зимски распуст

Најзад је стигао распуст. Једва сам га дочекао. Зато сам чекао распуст, јер ми је учитељица Ерика позајмила један ДВД филм. Погледао сам тај филм четири пута. Био сам код мојих другова који се зову Матеј, Францишка, Томика, Бланка и Петер. Петер има годину и по и зна да хода. Он има брата и сестру. Брат му се зове Томика, а сестра му се зове Бланка. Томика и ја смо ишли код Матеја. Са друговима сам се грудвао и санкао у градском парку.

Најзад је дошао мађарски Божић. Наша јелка је била веома лепа. Добио сам лепо ауто на даљинско управљање и књиге на поклон. Ишли смо код баке, деке и мајке. Били смо тата и ја у куповини. Купили смо нове саонице и храну.

Тата, мама и ја смо били на санкању. Тата и мама су се такође санкали.

Најзад је стигао Божић! Тата и ја смо донели бадњак. Ишли смо код мајке и Маре. Мени се свиђао распуст.

Милорад Ластаћ, 2. разред

Мој зимски распуст

За зимски распуст била сам код баке и деде на Палама. Када је падао снијег скијали смо се и санкали. Три дана сам ишла у школу на Палама код мојих другара са којима сам завршила први разред. Са њима сам читала латиницу и учила све што су они учили.

За Нову годину била сам на тргу код Културног центра. Било је много људи и било је весело. Када смо дошли кући честитали смо Нову годину баки и деди.

Божић смо провели са баком, дедом и ујком, а други дан смо се вратили у Будимпешту.

Јована Богдановић, 2. разред

Мој зимски божићни распуст

Јако сам чекао зимски распуст. Кад је стигао, пуно сам се санкао са друговима. Јако сам се пуно играо са аутићем на даљински управљач. За дочек Нове године смо пустили мог пса да уђе у собу. Док смо били на спрату, мој пас је скочио на фотељу.

Милорад Дудор, 2. разред

На зимском распусту

Зимски распуст сам најалост провео код куће. Био сам најпре болестан, а онда су ми оперисали крајнике. Било је грозно. Неколико дана ме је јако болело грло. Једва сам могао да гутам и да причам.

Лепши део распуста били су празници: Божић и Нова година. Добио сам лепе поклоне. На дочеку Нове године смо бацали конфете и палили прскалице.

Ипак, све у свему, добро сам искористио распуст. Дошла ми је бака из Србије, па сам са њом пуно читао и вежбао математику.

Андреј Ђерђ, 2. разред

Мој занимљиви зимски распуст

Баш сам се зажелело зимског распуста! На распусту сам отпутовао у Београд. У Београду сам добио од Деда мрза поклон. Баш сам био срећан кад сам добио Бетменов ауто на поклон. Кад сам био код бабе, јео сам погачу и нашао сам новац. После бабе, отишао сам код ујне и ујка, па код Милице Митрић.

Ја сам са дедом и Иваном ишао у биоскоп и гледали смо „Хари Потер“ 4. Био сам и у Вуковом и Доситејевом музеју. Тамо сам видео пуно старих књига и Вуков рукопис.

Сваки дан ми је био леп и пуно смо се забављали.

Петар Марић, 2. разред

Доживљај са распуста

Кад је била Нова година ја сам добила једну енглеску игру. Са мамом и са братом сам се скоро сваки дан играла. Тако сам мало научила енглески. Последњег петка сам посетила моју стару школу. Један мој стари другар је одмах дотрчао да ме загрли. Тај мој другар се зове Даниел.

Кад смо се вратили кући у Пешту, прво смо отишли у цркву. Напољу, поред цркве, палили су ватру. Палили смо бадњак. Тамо сам срела мог друга Милорада Ластаћа. Играла смо се око ватре. Бацали смо штапиће у ватру. Око нас је летело пуно жеравица. Поп Шешевић је рекао: „Колико, жеравица, толико толико парица.“ Били смо срећни.

У повратку је мој брат убрао храстове гранчице и унео у кућу. Породица је била на окупу. Заједно смо вечерали. То ми је био најлепши дан распуста.

Миња Ремели, 2. разред

ПОШТАНСКО**САНДУЧЕ****Опростите... Пардон!**

Прочитах новине и замислих се... Извештај који читам коректан је. Све чињенице које су наведене апсолутно су тачне, прецизне, не могу бити прецизније... Нешто ми недостаје... Бојим се да ће читалац проћи како сам и ја прошао... Може помислити да је у Ловри приређана – рецимо тако класична – можда чак и уобичајена приредба на Божић, са новитетом да задњих двадесет година није било сличних приредби у Ловри... Значај те приредбе је међутим сасвим други... Размишљај како да објасним и стех се тића.

Уникум. Уникум-Хунгарикум – користи се све више израз у модерном времену Европске уније за специфичан производ, који по правом смислу те речи носи у себи поред аклохола и обележје порекла, једне мале државице, у ширем смислу заједнице. Оно што се дешава задњих година у Ловри за мене је са великим словима... стварно.

Уникум... Уникум-Ловраникум. Само слепач не види да је улога те наше заједнице – Ловре – у животу Срба староседелца савршено Уникум. Сетите се само Дана насеља, позоришта са летњим фестивалом, специфичне мањинске медијске инфраструктуре... Међу пријатељима у шали често говорим само им опера и балет недостају, а и аутопут (М-6) ће се направити због бржег прилажења Ловри, а ХЕВ, онај сенданорски ће стизати, без преседања до Ловре. Како замисли онај Думча...

Морам Вам признати да сам са приредбе закаснио... Ни сам нисам мислио да ће тако да буде... Успут у великој кривини пре уласка у село сретох наше глумце који се враћаше пре почетка програма пошто нису могли ни да се приближе дворани, а не бини, толико се народа покупило... У салу да уђемо нема шансе... Народ и на „чилару“ вис. Пошто је „чилар“ био заузет изнад глава на улазу на висини од 2,2 метра се може нешто видети...

И види чуда... Старе кадаревске или ракошијевске металне столице смеиштене су са десне на улазу и сада су – припремено – послужиле као помоћно средство за праћење програма у наведеној висини. (Овде морамо истаћи улогу и госп. Ивана Алексова, који је држао врата да се она не затвори).

Те вечери у Ловри, који су били присутни могли су бити сведоци рођењу или препороду – надам се неће се преварити – Српског културно уметничког друштва. Задњи пут нешто слично се десило по изласку Срба из тадашње Бакве, формирањем КУД-а Табан. Ове девојке и ови момци подсетили су ме на амбијент из моје младости. И још нешто. „Производ“ има за нас још једно обележје. Овај је „производ“ и зато Ловраникум јер је све ловранско, у ширем смислу Српско из Мађарске... што показује да ова заједница има моћ самосталног стварања, располажемо са неусиљеним вредностима. Жалим што не постоји марка порекла „MADE IN SRPS OF HUNGARY“. Ово је то.

Вредност коју смо добили је непроцењива и наша. Колико ћемо чувати ту вредност не зависи више само од оне четрдесеторице са бине, већ од свих нас.

Шербеџија, Будимпешта...

Јесенас смо чули да долази... Ко? Па Шербеџија Раде. Како сам тише о себи „неки естетичар, филмом се бавим“. Присетих се давних седамдесетих, осамдесетих. Задовољан по добијању „прозора“. (Значи печат ударен у пасош, који је омогућио једнократан излаз из Народне републике Мађарске у суседну државу СФРЈ, која је тада била међу осталима и у функцији наше матице. Тада је било више врста „прозора“, поред споменутог постојао је и колективни – са таквим се стизало до Шибенског дјечјег фестивала – и трократног за одлазак у земље чланице СЕВ-а или Варшавског пакта).

Е са тим прозором се могло у свет. И у том свету сретох се са Шербеџијом. Да ли су биле седамдесете или осамдесете не могу да се сетим. Узели смо „Валуталеп“ (овај документ је служио за ограничено обезбеђење материјалне позадине путовања) и у јединој тадашњој банци променули паре. Само да се подсетимо данас би то могло да значу – мислим максимум – 40 еврића. И тако боравећи и Загребу од зашторованих нара човек је размишљао шта са њима. Могао си да купиш флашу квалитетног Вињака, марке Цезар од Бадела, или плоче. Знате рок музике. Ако си био вешт, узео си плочу или две, проширио преко границе и могао си да га мењаш на злато. На том пољу Југотон је у „табору“ (нећу више објашњавати коме је намењено зна шта је „табор“) била прва марка. Са том позадином наред Загреб, у раскошу бакелита (ово морам објаснити, то је округла пластика која је служила за пренос звука, слично садашњем ЦД-у, само већих димензија) сам стајао рачунајућу зараду по комерцијалном поступку купопродаји Лед целелина, Пинк флојда и осталих кад ме је са омота једног бакелита погледао човек у шеширу. Био је то мој први сусрет са Шербеџијом. Како како не уместо врхунског рока узех његову плочу. Од тада смо нераздроживи. Инес. Помало кичасти текст са романтичарском музиком био је присутан у нашим љубавима... Целе генерације. Ово једноставно дружење и даље траје и трајеће. До последњег даха... Раде Шербеџија по распаду СФРЈ носи у себи неотисиву бол... Судбина која му је припала је болна, веома болна... национално необележена. Врхунски глумац ХНК (Хрватско народно казалиште), по заслуги, тестаментом потврђени службени наследник Крлежиног шешира ко је задњих година за популаризацију поезије (у првом реду хрватске) више урадио него сви медији заједно и ето „...остао сам на овој обали...“

И сада ето га у Пешти. Шербеџија... ШЕРБЕѢИЈА. Песма за песмом... Како рецитије Дучића, Ракића... само Шантић фали... Остајте овде... По завршетку Инес. После толико година уживо... Уместо да га прати човек свим чулима, шкррррри, вртттиц – камераман мења касету – одлично. По завршетку прићох му. Лепе ме представиле а ја помислих колико је глупа ситуација. Дијалог је био кратак:

– Да смо имали мало среће могли сте бирати и Мађарску – рекох.

Тајанствена пауза, поглед:

– Да, могло је – одговорио је.

Да је изабрао ову државу...

Андреја Роцков

Бал мањина у Сегедину

Одржаће се **18. фебруара са почетком у 19 сати** у сегединском ресторану – Pick Söröző Étterem (Адреса: Szeged, Felső Tisza part, 10.)
Цена улазнице са вечером: 3.200 фт.
(вечера по систему шведског стола)
Свира: Pink Panthers – Mátrai Róbert

Књижевно вече мањина – на матерњем језику у Сегедину

21. фебруара, у сегединском Дому мањина (Адреса: Nemzetiségek Háza, Szeged, Osztrovszky u. 6.)

Балканска музика – плесачница свира оркестар „Право“

20. фебруара, са почетком у 19 сати
Културни центар Petőfi Csarnok (Backstage Pub)
(Адреса: Budapest, XIV, Zichy M. út 14.)

Вече цез музике у Палати уметности

Наступају: Borbély Mihely, Квартет Б, Ансамбл Вујичић
13. фебруара, са почетком у 19 сати
(Budapest, IX, Komor Marcell u. 1.)

Српска самоуправа у Будимпешти у сарадњи са Српским културним клубом у Будимпешти приређује свечано обележавањем

Сретења

као дана Првог српског устанка под Карађорђем Петровићем и Дана државности Србије.

О значају историјског догађаја и празника говориће

МОМЧИЛО ПАВЛОВИЋ

председник Друштва историчара Србије.

После пригодног програма следи коктел.

Свечана сала српске самоуправе

(Будимпешта, Ул. Микше Фалка 3)

15. фебруара 2006. (среда) у 18.00 часова

Програм је помогла Државна фондација за мањине у Мађарској.

Студирајте на учитељском факултету

На будимпештанском Учитељском факултету у септембру креће смер за образовање српских учитеља и васпитачица.

Рок пријаве: 15. фебруар

Детаљне информације на телефон: 4878-175.

СНН

Недељни лист Срба у Мађарској.
Адреса: Srpske narodne novine, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретар редакције: Милица Вукаловић. Оснивач и

издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампана: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: **HU ISSN 1215-072 x**
Ференц Ибош. – Технички руководиоц:
Карољ Сабо. ✦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

Богословски извори архиеп. Јована су једноставни: Свето Писмо, св. Оци (посебно велики Оци IV и V века) и божанске службе Православне Цркве. Јасно је да је он био потпуно урођен у црквене божанске службе и да је његово теолошко надахнуће долазило углавном из првих патристичких извора које је он усвојио не у часовима доколице за теологизирање, већ у свакодневној пракси – будући присутан на свакој божанској служби он је црпео теологију као саставни део живота. То је било несумњиво више него његово формално теолошко образовање, чинећи га истинским богословом.

Због тога је разумљиво да се код архиеп. Јована не може наћи неки теолошки „систем”. Сигурно да он није протествовао против великих дела „систематске теологије” која су у XIX в. штампана у Русији, и слободно их је користио у свом мисионарском раду систематског катехизма из тог периода; у том поштовању био је изнад моде и разних струја теолога и студентата, који су припадали одређеном усмерењу којим је православна теологоја представљана.

Он је показивао једнако поштовање за „антизападни” нагласак митроп. Антонија Храповецког и за Петра Могилу који је вероватно претпостављао „западни утицај”. Када су му мане једног или другог великог јерарха и бранитеља Православља представљене он би само одмахнуо руком и рекао „небитно” – јер је пред очима имао прво патристичку традицију коју су теолози успешно предавали упркос својим погрешкама.

Таквој обазривости он је учио младе богослове наших дана, који су прихватили православну теологију у духу који је често, или теоријски или полемички, пристрасан.

За архиеп. Јована теолошке „категорије” неких чувених теолошких школа биле „небитне” – или тачније биле су важне само до тачке где комуницирају са истинским значењем и немају само вид механичког знања.

Један инцидент из његових шангајских година живописно открива слободу његовог духа: на часу катехизма за старије разреде прекуноу је једног ученика у савршено тачном набрајању малих пророка Старог Завета, изненадно и категорично: „Нема малих пророка”. Свеш-

Отац Серафим Роуз

Православно богословље архиепископа Јована (II)

Фото: Иван Јакшић

теник-учитељ био је, разумљиво, увређен тим видним омаложавањем његовог учитељског ауторитета, али ученици се тог дана сећају по поремећају уобичајених катехистичких „категорија”, а вероватно су неки од њих и схватили поруку коју је архиеп. Јован покушао да пренесе: у Богу сви пророци су велики, „славни”, и та чињеница је важнија од свих категорија нашег знања о томе, ма колико да су вредне по себи.

У својим теолошким делима и

проповедима архиеп. Јован често прави изненађујуће обрте у расправама које нам откривају неочекиване аспекте или дубље значење предмета расправе. За њега теологија није само хумана, земаљска наука чија су богатства исцрпљена нашим рационалним тумачењем или од оних од којих човек постаје самозадовољни „експерт” – већ нешто што стреми небу и повлачи наш дух Богу и небеској стварности, која није захваћена логичким системом мисли.

Руски црквени историчар Н. Талберг у једном наводу каже да је архиеп. Јован сматран као први од свих „лудих Христа ради који је остао такав и у епископском чину”, и с поштовањем га пореди са св. Григоријем Богословом; као и он архиеп. Јован није постао „слика” владике. То „лудило” даје карактеристичан тон теолошким делима и св. Григорија и архиеп. Јована: одвојеност од јавног мишљења, од оног што „сви мисле” и не припадање никакавој „партији” или „школи”, прилазећи теолошким питањима са усхићењем, и са здравим

избегавањем ситничавих расправа и свадљивости духа, свежим, неочекиваним обртима мисли који су начинили његово теолошко дело извором надахнућа и истински дубоког познања откривења Божјег.

Најимпресивније у делу архиеп. Јована јесте крајња једноставност његових дела. Очигледно је да он прихвата православну традицију исправно и потпуно, без двосмислености, као неко ко верује у традицију а ипак је „софистициран” модеран човек. Био је свестан модерног „критицизма” и ако је било потребно могао је дићи свој глас разума против. Потпуно је проучио питање „западног утицаја” на Православље у раним вековима и имао уравнотежен поглед о томе, пажљиво разликујући између онога што ће бити одбијено као отворено против Православља, и онога што ће бити прихваћено у православном животу и побожности. Али, упркос свом знању и критичком истраживању, он је наставио да верује у православну традицију једноставно, онако како нам је Црква и преноси. Најправославнији теолози нашег времена, чак иако могу избећи лоше ефекте протестанско-реформаторског менталитета, још посматрају православну традицију кроз призму академског окружења у коме су они код куће; али архиеп. Јован је био „код куће” најпре у црквеним службама на којима је проводио сате и сате дневно, а тиме је и тон рационализма био одсутан у његовој мисли. У његовим делима не постоје „проблеми”; његова употреба фуснота је једино због обавештења где учење Цркве може бити нађено. Таквим поштовањем он је потпуно једно са „духом Отаца” и појављује се међу нама као један од њих, а не само као коментатор теологије прошлости. Теолошка дела архиеп. Јована нису била сабрана на једном месту. Већа дела припадају годинама које је као јеромонах провео у Југославији, где је већ запажен међу православним теолозима. Посебно вредна су два списа о софиологији Булгакова; један од њих на објективан начин открива Булгаковљево некомпетентност као патристичког znalца, док други има велику вредност као класично излагање патристичког учења о божанској мудрости. Међу његовим каснијим делима запажени су чланци о православној иконографији, серија проповеди у којима открива значење црквених празника, и чланак: „Црква тело Христово”. Његови краћи чланци и проповеди су дубоко теолошки. Једна проповед почиње са „Химном Богу” св. Григорија Богослова и наставља се у егзалтираном, патристичком тону као надахнута оптужба против безбожника, друга, изговорена на Велики Петак 1936., упућена је Христу у гробу, у тону светих Отаца. (...)

(Из предговора књиге „Православно поштовање Марије Мајке Божије”, светога Јована Шангајског, руског светитеља српског порекла)

Поуке оца Тадеја

Бог наш дошао је међу нас да опет доведе у првобитно стање оне које је створио. Он је све учинио да Га човек може разумети. Он је могао да спасе човечански род и другим начином, али човек кад је пао, сам је пореметио сав унутрашњи умни апарат и онеспособио се за добро. Потпао је у власт духова злобе, драговољно им се предао у заробљеништво.

Зло које постоји Бог није ство-

рио. Зло је од умних, мисаоних духова који су отпали од љубави божанске, који су се окренули према својој личности и остали непокорни; почели су умовати своје умованье, али ма колико се свака умна сила која није сједињена са извором живота трудила да нешто добро учини и говори, све што она ради посљено је смрадно пакленим, јер је једино Бог извор мира и радости, љубави и правде и доброте.